

lank ras en uit Chr. Engroepen der kenmerken begrip ras watschaps. Een ras is is een mens-chaving, in lijke cultuur en in volken

arift uitgaan slacht. Wan-s, te Athene bloede het eft gemaakt ontloombare zonder even-

en. In welke verdeeld en Ik noemde cyclopaedie. a afdoend is in genoemd lefinitie van

le classifica-moeilijkheid chappen een it de unifor-ling, die op berust, ten de indeeling aderscheidt: gele Aziaten

en, Aziaten, t verspreide in: Kauka-ikaansch en

an één over-

aarvorm of en of stand n. De eerste n. uitgaande de op grond waarin al de tot 6 hoofd-ten, tot een t echter, in elijk zijn. De usschen een en, die aan ale omstan-enotype (de spronkelijke belang zijn an het ras). twesties hier ver zouden

idt, hoe n.l. ijk te beanti-ding hierom-en, dat deze sies van Ds genoemd ar-

menschelijk

er na den uch, drie ge-annemen dat an het men-as ook wel s niet alleen in hem, als gegrepen. Bij ste duidelijk jze van op-en over de at van Cham

huidskleur ag over Ka-s een nauw-loachs zonen ze meening hams vierde art is. Over-niet aan ons

een bepaal-aren, dat wij e kenmerken nnemen, dat er de aarde,appen, veel van bepaalde eten houden,ctie, de ver-

Het is toch at Gods wijs menschen over

verschillende e samenhan-ge heeft

verschillen, complex van

de mensch,

onacht van welk ras of van welke huidskleur ook, stempelen tot creatuur naar Gods beeld. En Hij heeft in het ene ras deze eigenschap naar voren gehaald en in het andere die, opdat daar-door zou uitkomen in Zijn werk de veelkleurige wijsheid Gods (vgl. Efeze 3:10).

Superioriteit van het ene ras boven het andere op zichzelf bestaat dus niet. Tot voor enkele decennien gold nog onbetwist de superioriteit van het blanke ras, berustend op macht, maar de kleurlingen gaan vooruit in beschaving en het bewustzijn van hun macht en aantal groeit bij den dag. Zal het blanke ras zijn weerstandsvermogen tegen een bijna tweemaal zoo groot aantal kleurlingen kunnen volhouden? Het valt sterk te betwijfelen. Reeds toen het kleine Japan het groote Rusland versloeg, kreeg dit prestige een gevoelige knak. Het blanke ras was niet onoverwinnelijk.

De tweede volgde in den Wereldoorlog, terwijl ook de oorlog van Italië in Abyssinië het prestige niet verhoogd heeft. Daarnaast staat een groeiend zelfbewustheidsgevoel bij den kleurling. Er rijzen hier vele vragen. Waren de motieven bij het blanke ras altijd wel zuiver? Heeft het altijd, bovenal als christenvolk, zijn roeping verstaan? We zullen de vragen niet beantwoorden, maar dit staat wel vast, dat, wanneer de volken niet den plicht van naasten-liefde verstaan (en daarvan valt vooreerst nog niet veel te bespeuren) en als men zich niet onderwerpt aan het Goddelijk gebod: Gaal dan heen, onderwijst al de volkeren, hen doopende in den Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, dan kan de tijd komen, dat het woord, gesproken door den negerleider Marcus Garvey in vervulling gaat: „De tijd moet uit zijn, dat de neger de schoenen likt van den blanke. Het Europeesche volk is uitgeleefd. Ze zullen de wereld niet meer regeeren, maar aan het hoofd der volkeren zal gaan het zwarte ras, nog jong en gaaf en vol toekomst”.

Nog een belangrijke kwestie wil ik voor nu aandacht brengen. Dat is het rassenprobleem zooals dat in het Derde Rijk aan de orde wordt gesteld.

Itjeshorst, die een serie lezenswaardige artikelen in „De Bazuin” schreef over het rassenprobleem, besluit zijn artikelenreeks met een overzicht van de rassenstudie bij het Nationaal-Socialisme. Vooral Hans Günther heeft veel waardevol materiaal saamgebracht. In zijn boek: „Rassenkunde Europas” onderscheidt hij 5 hoofdrassen: Het Nordische, Westische, Dinarische, Ostische en Ost-baltische. Na een zeer uitvoerige bespreking van de geestelijke eigenschappen verlaat hij plotseling het terrein van de rassenkunde en geeft hij een constructie van de wereldgeschiedenis, zuiver van het rassenstandpunt bezien en komt hij tot de (volgens Itjeshorst bedenkelijke) conclusie, dat het Nordische ras, de krachtigste lichamelijke en de edelste geestelijke eigenschappen bezit en dus het heerschtersras bij uitnemendheid is. Vanuit dit standpunt kan men alle kanten op en de gevolgen daarvan in Duitschland zijn: haat tegen de Joden,¹⁾ verachting van hen, die een gemengd huwelijk sloten met een joodsche man of vrouw, rasver-betering of eugenetiek, die veel op menschenfok-kerij gaat lijken, een aanprijzen van de operationele onvruchtbaar-making, die zelfs tot gedwongen steri-lisatie heeft geleid, tot men eindelijk op Rosen-bergs standpunt uitkomt, die, gloeiend van liefde voor zijn edel Nordisch ras, zijn Christendom overboord werpt, zijn Bijbel in een hoek trapt en met volle zellen naar het oude, onbeschaafde, maar nu van God en Zijn heilige engelen verlaten heidendom heenvaart. Hoe slecht Nationaal-Socia-listen denken kunnen en van weinig historisch inzicht blijkt geven, blijkt wel uit een gezegde van den heer Roskam tegen Ds Bik, waarin hij, nota bene met een beroep op het vijfde gebod, prat gaat op zijn afstamming van de oude, heidensche Germanen.

„Door den nadruk, die gelegd wordt op bloed en ras, neemt de Nieuw-Germaansche theologie reeds formeel een positie in, die vijandig staat tegenover die religies, welke aan een ander bloed en ras zijn verbonden, of bloed en ras secundair, zoo niet illusoir achten op het terrein der religie”. (Prof. W. J. Aalders in Nw. Germ. Theologie, blz. 40). Toch zit de vijandschap tegen den Jood-schen godsdienst (of wil men den Christelijken godsdienst, die op dit joodsche teruggaat) dieper. Ze raakt den geest daarvan, omdat haar grootste grief is, dat ze, door haar geloof in den Schepper-God, een dualistisch karakter draagt. En dit schep-pingsdualisme wordt dan versterkt en tevens ver-scherpt door het andere dualisme zonde—genade, val—verlossing. A. Rosenberg richt daar felle aan-klachten tegen. Hij wil er niets van weten en ver-wijst het Christendom, dat het door deze „Ver-jüding der Religion” het Westen heeft gemfeeteerd. Vooral Paulus moet het ontgelden. Och, men wil over Jezus nog wel spreken, maar zijn historiciteit is onbelangrijk, zoo niet denkbeeldig. Jezus eeren we als socialen Helper, Prediker van het Godsrijk d.w.z. van gerechtigheid op deze aarde, maar niet als drager van de doornenkroon en van het kruis. Het komt er maar op aan, dat de menschen van

1) Men zie ook de driestar: „Een vreeselijk boekje” in „De Standaard” van 9 September 1936.

het Duitsche geloof, zich losmaken van de voorgedij eener traditie Jezus-Christus-gestalte. Het geestelijk opgevatte Evangelie is boven-Joodsch en staat niet verre van den Arischen geest. Het is actief, wereldveroverend en weet van geen zonde-pessimisme en zaligheid door een middelaar. Het Paulinische Christendom met zijn leer van de ver-zoening door het offer van Christus en vooral de rechtvaardigmaking door het geloof, gaat geheel buiten de werkelijkheid om, is onwereldsch, as-cetisch, onverdraagzaam (Aalders, bl. 42). En dan kan men in den Bijbel wel gaan schrappen wat men wil. Dan moet dit er uit, omdat het on-Duitsch is en dat. Dan bouwt men op het huma-nisme voort (geen wonder, dat men met Eckehart zweept) en maakt zijn godsdienst naturalistisch, voorzover ze die van onder op laat komen, be-paald door bloed en ras. De Nieuw-Germaansche theologie vat de religie op als de laatste binding der werkelijkheid, die van het deel aan het geheel (denk aan de ondergeschiktheid van het persoon-lijk belang aan het groepsbelang) als eenheidsdrang en eenheidsbesef in volle spanning. Men moge dit religiositeit noemen, religie is het niet, godsdienst of geloof allerminst (Aalders, bl. 50).

Trouwens, heel die superioriteitsmythe van het Arische ras (wat, volgens Prof. Max Müller uit Oxford foutief is, omdat Arisch voor een groep talen o.a. het Sanskrit geldt) is bij nader weten-schappelijk onderzoek onhoudbaar gebleken. (Al-dus L. K. W. in het „Handelsblad”, ochtendblad 22 Dec. 1935.)

Prof. Aalders besluit zijn mededeelingen met een scherpe kritiek op de Nieuw-Germaansche theologie. En het wil mij voorkomen, dat hier meer is, dan enkel een beoordeling en meest veroordeeling van de theologie. Hier hangt veel samen met den geest in Duitschland en wat daarmee samenhangt. Hij zegt o.a. dat deze theologie, speciaal in den vorm van godsdienstphilosophie, de uitdrukking is van een soort monisme, dat niet beter dan als een hooger, religieus gekleurd, naturalisme kan worden aangeduid. Op haar graad van wetenschap-pelijkheid onderzocht, blijkt ze zeer willekeurig te werk te gaan en in het algemeen getuigenis te geven van wetenschappelijk dilettantisme. (Wat trouwens niet alleen van deze theologie, maar van meerdere probleemoplossingen gezegd kan wor-den.) Zij leert den geest, die tegenwoordig in Duitschland de leiding geeft, op een bepaalde wijze kennen. Inderdaad. En die geest blijft niet tot Duitschland beperkt. Voorloopig kunnen we even-wel als eerste resultaat van ons onderzoek vast-stellen, dat de vooropstelling en verheffing van het Arische ras op onvoldoende gronden berust. Mis-schien kunnen we daarmee in ons eigen land winst doen.

A'dam.

J. M. J. BRANTS.

De Popma over de polemiek van Dr H. Steen.

In „Amersfoortsche Kerkbode” heeft Ds Popma zich uitvoerig bezig gehouden met de ook door ons in dit nummer genoemde brochure van Dr Steen. We lezen o.m.:

Hij komt met zware beschuldigingen tegen het stelsel van Prof. Vollenhoven: „t is niet meer of minder dan — onbedoeld natuurlijk — pantheïsme. Nu zijn we bij voorbaat geneigd, niet al te nerveus daarvan te worden. Immers, indertijd trok Dr Steen niet minder geweldig van leer tegen Prof. Waterink. Maar na korten tijd kwam er een „verklaring”, waar-bij, als ’k het goed lees, Prof. W. niets terugneemt van wat hij schreef en alleen maar verklaart, dat hij bereid is alles wat hij schreef of ooit schrijven zal, te corrigeren naar Schrift en Belijdenis — een ver-klaring, die ieder Gereformeerde elk oogenblik van den dag bereid is af te leggen — en beide opponenten drukken elkaar hartelijk de hand en de beschuldigingen waren hiermee verdwenen als sneeuw voor de zon.

Onder zulke omstandigheden valt ’t moeilijk de 132 bladzijden aanklachten tegen Prof. Vollenhoven al te serieus te nemen.

Vervolgens:

Iets belangrijker is, dat Dr S. sommige meningen van Prof. V. niet minder dan dwaas acht. Die uit-drukking is zóó sterk, dat we onwillekeurig denken gaan: hier moeten de beide tegenstanders elkaar niet goed begrepen hebben. Zoo zegt Dr Steen (pag. 48): „het is dan ook zeer dwaas te spreken van de nood-zakelijkheid eener Christelijke logica.” Hij meent, dat Prof. V. daarmee bedoelt, dat Christenen volgens andere denkweisen zouden denken dan niet-Christe-nen. Nu heeft Dr Steen het boek van Prof. V. over deze materie waarschijnlijk niet gelezen en zeker niet de „excurs over het misverstand omtrent het karak-ter eener Christelijke logica” van Prof. Dooyeweerd in Philos. Reformata 2e kwartaal 1936. Daar wordt toch met zooveel woorden gezegd, dat de bedoeling niet is, dat er voor christenen een apart soort denk-wetten zou zijn, maar dat een christen een eigen inzicht heeft in de theorie der logica, een eigen theoretisch inzicht in- en wetenschappelijke interpre-tatie van de logische denkprincipes.

Ik moge er aan herinneren, hoe Prof. Schilder in De Reformatie, hoewel hij tegen ’t bedoelde boek van

Prof. V. z’n bezwaren had, juist naar aanleiding van dit geschrift over de noodzakelijkheid eener Chr. logica, uitsprak, dat door Prof. V. volkomen ernst wordt gemaakt met de idee der V. U. en Kuyper’s conceptie der tweërlei wetenschap!

De uitdrukking „dwaas” maakt ons dus wat voor-zichtig en aarzelend tegenover Dr Steen’s begrippen van de dingen.

Een volgend punt is van nog meer belang. Dr Steen meent Prof. V.’s onderscheiding van Schriftuurlijke en onscriptuurlijke wijsbegeerte niet te mogen aan-vaarden, d.w.z. niet slechts de wijze waarop Prof. V. deze onderscheiding uitwerkt, maar de onderschei-ding zelf. Gelukkig komt hier niet de gedachte naar voren, die Dr Steen elders suggereerde (door Dr Sietsma in het Gereform. Theol. Tijdschrift Mei ’37 gesignaleerd), dat er niet gesproken kan van Christel. wijsbegeerte, slechts van wijsbegeerte van Christenen. Dr Steen meent, dat Gods algemeene genade meebrengt dat we zelfs van heidensche wijsgeeren nog kunnen leeren en dat daarom de tegenstelling Christelijke- en niet-Christelijke wijsbegeerte niet deugt.

Hier ligt inderdaad een zeer belangrijke kwestie. Bedoelde Dr Steen nu alleen maar te zeggen, dat z.i. Prof. V. de onderscheiding wat al te gemakkelijk hanteert, dan zou daarover te praten vallen. Maar ’t verwerpen van de onderscheiding als zoodanig is toch wel iets dat opheldering vraagt. Immers het goed recht van heel onze Chr. actie komt hier in het geding.

Voorloopig wil ik, met Dr A. Kuyper, Prof. Bavink en Prof. H. H. Kuyper, die in z’n recensie van Prof. V.’s boek in 1934 en in de nadere verklaring daarvan enkele weken geleden, waarbij hij dit boek pree om de uiteenzetting van de grondmotieven der Schriftuurlijke en onscriptuurlijke wijsbegeerte vol-gens Gods Woord, aan deze onderscheiding vast-houden.

Het hoofdbezwaar van Dr Steen is, dat Prof. V.’s opvatting leidt tot pantheïsme, vereenzelviging van God en kosmos.

Op verschillende manieren tracht hij dat aan te toonen. ’t Gemakkelijkst te begrijpen acht ik me deze redeneering (pag. 47): Prof. V. wil van geen sub-stantie-begrip weten. Waar werkingen zijn is altijd iets dat werkt, leeft enz. Ontkent men ’t substantie-begrip, dan moet men dat „iets” laten bestaan in God en dat is pantheïsme.

Hier is een misvatting bij Dr S. Prof. V. zegt toch duidelijk: functies zijn functies van dingen. Alleen „ding” is niet substantie, want substantie beteekent nu eenmaal „wat in zichzelf bestaat”, „in zich zelf, rust”. En het schepsel bestaat nooit in zich zelf. Al ’t geschapene wordt gedragen door het Woord Zijner kracht. Daarom kan het geschapene nooit sub-stantie heeten. Met pantheïsme heeft dit alles niets te maken. Welke bezwaren men kan aanvoeren tegen Prof. V.’s betoog, dat van pantheïsme toch zeker niet. Ook op een andere wijze wil Dr S. aantoonen, dat Prof. V. tot pantheïsme komen moet.

Volgens Prof. V. moet de verhouding van Schepper en kosmos gezien worden als die van Souverein tot zijn onderdanen.

Schepsel zijn beteekent: onderdaan zijn. Nu is ’t bezwaar van Dr S. niet, dat deze kenschetsing te beperkt is of iets dergelijks. Daar zou over te praten vallen.

Hij zegt: volgens Prof. V. is het wezen van de kos-mos het onder-de-wet-zijn; dus ’t wezen van de wereld is een relatie tot God. We hebben dus alleen maar God en een relatie tot God. Een relatie tot God is niets. Dus God is het eenige. God en wereld vallen samen.

Hierbij vergeet Dr Steen, dat ’t gaat over geschap-en dingen, die in relatie tot God staan. Geschapen dingen zijn door God geschapen en onder de wet gesteld. Er zijn dus geschapen dingen onder de wet en God de Wetgever is er, God en wereld vallen dus geenszins samen.

Ik behoef hier niets aan toe te voegen; enkele punten, ten deele ook de hier aangeraakte vraagpunten rakende, hoop ik nog wel te bespreken.

Nogmaals: „de Gereformeerden in Londen”.

In een vorig nummer beloofden we uit Dr Kraans artikelenreeks nog meer aanhalingen te geven. We zetten onze reeks voort met het nr van 24 April:

Ruim een half jaar geleden kwamen enkele Neder-landsche gereformeerden te Londen bij elkander, om samen eens over hun kerkelijke leven in Engeland te spreken. Het resultaat van hun samen-zijn was, dat een vereeniging werd opgericht, waarvan uitsluitend gereformeerden als lid kunnen toetreden. Aan de nieuwe vereeniging werd de naam van Johannes à Lasco gegeven. In deze naamgeving schuilt symboliek. Er spreekt zelfs een beginselverklaring, een belijdenis uit. A Lasco heeft immers voor ons gereformeerde leven meer dan één betekenissen gehad?

Van geboorte een Pool, trad hij, na zijn overgang tot de reformatie, eerst in de Oostfriesche kerken, en met name in die van Emden als kerkorganisator op en werd hem daarna van 1550—1553 door koning Eduard VI de geestelijke verzorging toevertrouwd van de vreemdelingen, die om des geloofs wil naar Lon-den waren gevlucht. Geboren kerkregeerder als à Lasco was, deed hij uitnemend werk. Eén van de resultaten van zijn arbeid was, dat de Nederlanders zich tot een eigen kerk, de zoogenaamde vluchtelingen-kerk orga-niseerden, het ambt van ouderling en diaken werd ingesteld, en onder andere de Emders katechismus, die in 1546 onder zijn leiding door de Emdensche predikanten was opgesteld, in ’t Nederduitsch werd vertaald. Zoo wekt de naam van à Lasco onmiddellijk gedachten op aan vreemdelingen te Londen, maar aan vreemdelingen, die het kerkelijk leven van hun vader-land niet konden vergeten en zich daarom hier op-nieuw tot een kerkelijke gemeenschap institueerden.

Na vervolgens over à Lasco’s betekenissen verder ge-handeld te hebben, merkt Dr Kraan op:

De jonge vereeniging vatte de zaak terstond krach-tig aan. Al wil men den nationalen band, die hen als